

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 25.2.2015 г.
COM(2015) 82 final

ПАКЕТ ОТ ДОКУМЕНТИ ЗА ЕНЕРГИЕН СЪЮЗ

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Пътят към целта от 10 % междусистемна електроенергийна свързаност

Подготвяне на европейската електроенергийна мрежа за 2020 г.

1. Междусистемните връзки — основни елементи на енергийния съюз

През последните десетилетия Европейският съюз положи много усилия за изграждането на най-интегрирания, конкурентоспособен и устойчив общ енергиен пазар в световен мащаб.

Интегрирането на енергийните пазари на ЕС дава конкретни резултати: **цените на едро на електроенергията са се понижали** с една трета¹; потребителите имат **по-голям избор**, тъй като енергийните доставчици се конкурират, като предлагат по-ниски цени и по-добри услуги, а правната рамка подобри конкуренцията в сектора.

Независимо от това има много още какво да се направи. Зависимостта от вноса, остарялата инфраструктура и липсата на инвестиции, нефункциониращият напълно пазар на дребно, високите крайни цени на енергията за гражданите и предприятията, което вреди на конкурентоспособността на дружествата ни, необходимостта от преход към нисковъглеродна икономика с оглед на борбата с изменението на климата, както и предизвикателствата пред лидерската ни роля по отношение на технологиите налагат един извод: ЕС трябва да преодолее фрагментираността на националните енергийни пазари. Европейският съюз трябва да промени начините си за производство, пренос и потребление на енергията. Европейската енергийна политика трябва да се промени и да поеме в правилната посока, а именно към енергиен съюз.

Поради тези причини Европейската комисия прие рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата. Настоящото съобщение за постигането на целта от 10 % междусистемна електроенергийна свързаност е конкретна стъпка в тази посока.

Свързването на европейските енергийни мрежи помежду им е от ключово значение за енергийната сигурност на Европа и за по-голяма конкуренция на вътрешния пазар, в резултат на което цените ще са по-конкурентни, и за по-добро изпълнение на целите по отношение на декарбонизацията и политиката в областта на климата, които си е поставил Европейският съюз. Свързването на енергийните мрежи ще спомогне за постигане на крайната цел на енергийния съюз, а именно да се обезпечи сигурна и устойчива енергия на достъпни цени, като едновременно с това се насърчават растежът и заетостта в ЕС.

Между няколко държави липсват междусистемни връзки. За тяхното изграждане ще се наложи пълна мобилизация на всички равнища без никакво забавяне, за да се постигне общата цел за напълно функциониращ и свързан вътрешен енергиен пазар.

Енергийната инфраструктура е един от основните приоритети на Европа в областта на енергетиката. През октомври 2014 г. Европейският съвет призова за *„бързо прилагане на всички мерки, насочени към изпълнение на целта за постигане на равнище на междусистемните връзки, отговарящо на най-малко 10 % от инсталираните*

¹ Става дума за периода 2008 — 2012 г.; вж. COM(2014)21/2.

мощности за производство на електроенергия за всички държави членки.“ Настоящото съобщение² е изготвено в отговор на този призив и представлява стратегия за пълната интеграция на вътрешния пазар на електроенергия чрез подходящи нива на междусистемна свързаност, като тази стратегия ще е и неразделна част от енергийния съюз.

2. Предимствата на една свързана енергийна система

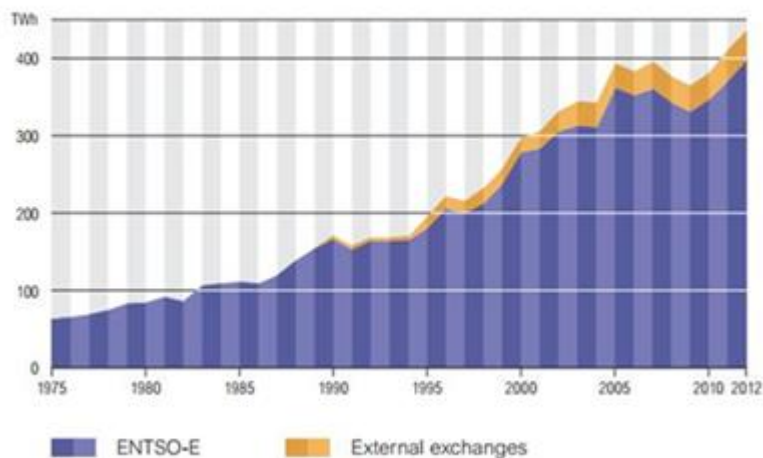
Свързването на изолираните национални електроенергийни системи помежду им и изграждането на една истинска европейска електроенергийна система ще осигурят многобройни важни предимства за Европейския съюз и неговите държави членки.

Междусистемните електроенергийни връзки ще увеличат **сигурността на доставките** в Европа. Те ще подобрят надеждността на електроенергийната система, като така ще се подобри качеството на услугата и ще се ограничат прекъсванията на електроснабдяването и производствените загуби в областта на търговията и промишлеността. Амбициозните цели за междусистемната електроенергийна свързаност ще допринесат за намаляване на зависимостта на Европа поради оптимизацията на системата, като така ще се ограничи вносът на горива и ще се създадат повече възможности за Европа от гледна точка на инвестициите, растежа и заетостта. Освен това междусистемните връзки улесняват незабавното оказване на помощ между операторите на преносни системи (ОПС), като така се осигурява по-висока степен на сътрудничество и солидарност между тях.

Свързването на мрежите ще даде възможност за по-**достъпни цени на вътрешния пазар** чрез по-голяма конкуренция и по-висока ефективност, както и чрез по-добро и рентабилно използване на наличните ресурси. Междусистемните връзки предполагат по-голяма интеграция на европейския пазар, като така се увеличават мащаба и ефективността му, както и нивото на конкуренция. Графиката по-долу показва, че трансграничният обмен се е увеличил значително от края на 90-те години на XX в. — началото на отварянето на пазара.

² В съответствие с мандата на Европейския съвет акцентът на настоящото съобщение е поставен върху електроенергията. По отношение на газа не е поставена цел за междусистемната свързаност, тъй като поради съображения във връзка със сигурността на доставките държавите членки вече са задължени да предвиждат мерки в случай на срив на най-голямата единична газова инфраструктура (т.нар. правило N-1). Вж. Регламент (ЕС) № 994/2010.

Development of overall cross-border exchanges of ENTSO-E member TSOs' countries since 1975

Развитие на общия трансграничен обмен след 1975 г. в държавите, чиито ОПС са членове на ENTSO-E

ENTSO-E

Външен обмен

По-интегриран пазар благодарение на междусистемните връзки ще намали и необходимостта от инвестиции във върхови мощности за производство и съхранение, тъй като няма да е необходимо да се използват едновременно съоръженията, които всяка държава притежава. Това ще доведе до значителни икономически и политически ползи в държавите членки поради намаление на капиталовите инвестиции и въздействието върху околната среда, тъй като няма да е необходимо изграждането на някои съоръжения. Увеличението на обмена на системните услуги по балансиране също ограничава краткосрочните експлоатационни разходи за системите. По-ниските разходи за производството и/или по-малкото инвестиции във връзка с производството и избягването на разходите за горива поради свързаността на електроенергийните мрежи ще доведат до по-конкурентни цени на електроенергията за бизнеса и домакинствата. Една европейска енергийна мрежа, която е свързана в достатъчна степен, дава възможност на европейските граждани да се възползват от пазарните предимства, тъй като потребителите биха могли да спестяват годишно 12 — 40 млрд. евро до 2030 г.³.

Добре свързаната мрежа е от ключово значение за **устойчивото развитие и декарбонизацията на енергийния микс**, тъй като позволява на мрежата да включва повече променливи възобновяеми източници на енергия по по-сигурен и по-рентабилен начин. Увеличението на дяла на възобновяемите източници в енергийния микс допринася за изпълнение на целите на ЕС по отношение на климата, като намалява емисиите на CO₂ и освен това повишава сигурността на доставките. Увеличеният брой междусистемни връзки е от основно значение, за да се реализира амбицията на ЕС да бъде световен лидер по отношение на енергията от възобновяеми източници, което не е само въпрос на отговорна политика в областта на климата, но и задължително условие

³ Проучване: предимствата на един интегриран европейски пазар (Benefits of an integrated European energy market), юли 2013 г., Booz & Co.

на промишлената политика. Европейските предприятия в областта на енергията от възобновяеми източници и свързаните с нея технологии станаха основни стопански субекти в промишлеността, като са осигурявали заетост на около 1,2 млн. души през 2012 г., създавайки сигурни работни места на регионално и местно ниво и генерирайки устойчив растеж.

Накратко, увеличението на междусистемните връзки ще допринесе за по-достъпни цени на електроенергията в дългосрочен план поради повишената пазарна ефективност, за повишена сигурност, надеждност и качество на доставките на електроенергия, които са от основно значение за социалните и стопанските дейности, като едновременно с това се осигурява висок стандарт за опазване на околната среда. Това ще допринесе и за ограничаване на енергийната ни зависимост благодарение на спада в потреблението на внесени горива и за улесняване на новите инвестиции в Европа чрез по-конкурентни цени на електроенергията и чрез увеличение на конкуренцията на европейските промишлени сектори. Увеличението на броя на междусистемните електроенергийни връзки също така ще намали екологичното въздействие поради факта, че няма да се строят някои електроцентрали, и поради намалението на емисиите на CO₂ и ще повиши капацитета за включване на енергията от възобновяеми източници, осигурявайки повече възможности за ръст на този сектор в Европа, гарантирайки водещата му роля в световен план и по този начин увеличавайки заетостта в него, откъдето нараства и общата заетост в Европа.

Поради тези съображения междусистемната свързаност на пазарите на електроенергия трябва да е политически приоритет за Европейския съюз на всички равнища през идните години.

3. Политиката на ЕС в областта на енергийната инфраструктура се модернизира из основи

С оглед на предимствата на междусистемните енергийни връзки държавите членки увеличиха междусистемния си капацитет през последните десетилетия. Въпреки това дванадесет държави членки, основно разположени в периферията на ЕС, не постигнаха целта за междусистемна електроенергийна свързаност от 10 % и поради тази причина са изолирани от вътрешния пазар на електроенергия.

Междусистемна електроенергийна свързаност през 2014 г.

Държава членка	
Държави членки с междусистемна свързаност над 10 %	
AT	29 %
BE	17 %
BG	11 %
CZ	17 %
DE	10 %
DK	44 %
FI	30 %
FR	10 %
GR	11 %
HR	69 %
HU	29 %
LU	245 %
NL	17 %
SI	65 %
SE	26 %
SK	61 %
Държави членки с междусистемна свързаност под 10 %	
IE	9 %
IT	7 %
RO	7 %
PT	7 %
EE ⁴	4 %
LT ⁴	4 %
LV ⁴	4 %
UK	6 %
ES	3 %
PL	2 %
CY	0 %
MT	0 %

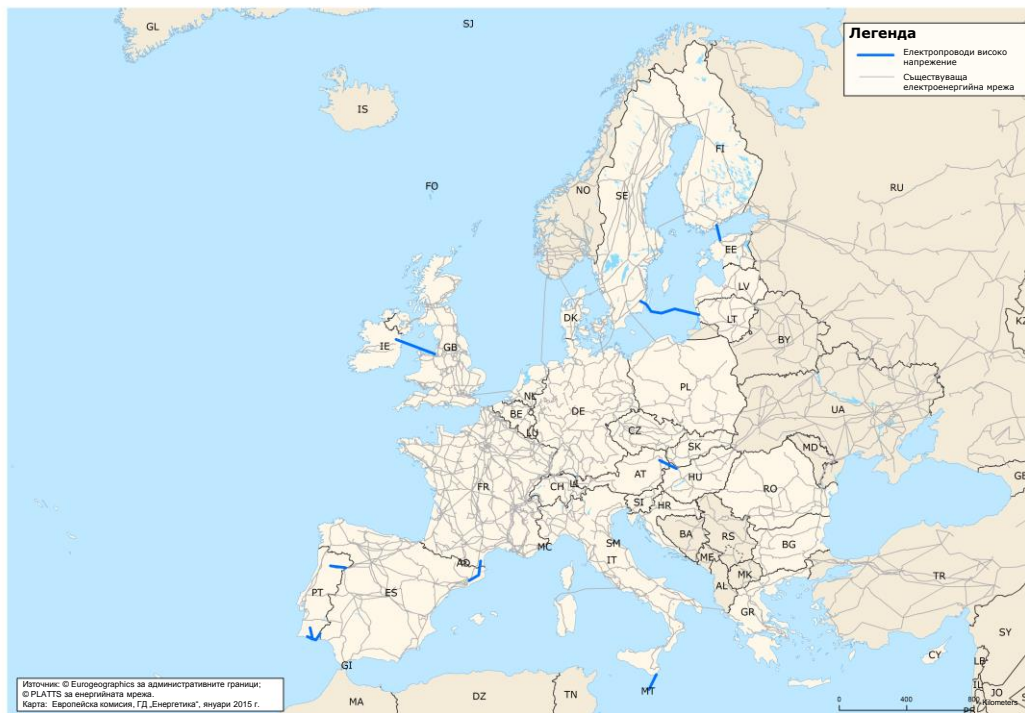
Източник: ENTSO-E, Scenario Outlook and Adequacy Forecast, 2014 г.

⁴ Мрежите на трите балтийски държави — Естония, Латвия и Литва, все още не са синхронизирани с европейската мрежа и поради това трябва да се разглеждат като едно цяло. Мрежите на трите държави са изцяло интегрирани помежду си и стойността от 4 %, посочена за всяка една от тях, представлява междусистемната им свързаност с европейския пазар на електроенергия (т.е. чрез Финландия). Тази стойност се отнася за началото на 2014 г. преди пускането в експлоатация на междусистемната връзка „Estlink2“. След приключването на този проект междусистемната свързаност на балтийските държави нарасна значително до около 10 %.

В тази връзка Европейският съюз **постепенно си изработи точните политически инструменти**, за да се реализират необходимите инвестиции в мрежовата инфраструктура, между които инвестициите в междусистемната свързаност са едни от най-важните.

След икономическата криза Европейската комисия представи Европейската енергийна програма за възстановяване (ЕЕПВ), която предвиждаше, наред с другото, набелязване на проектите за междусистемна свързаност в ЕС и мобилизиране на финансовите ресурси на ЕС. Тази програма спомогна за изпълнението на няколко проекта за междусистемни връзки между държави членки, които не бяха по-рано реализирани поради липсата на необходимите средства. По ЕЕПВ бяха отделени около 650 млн. евро за междусистемни електроенергийни връзки (приложение 1).

Карта на междусистемните връзки, подпомогани по ЕЕПВ

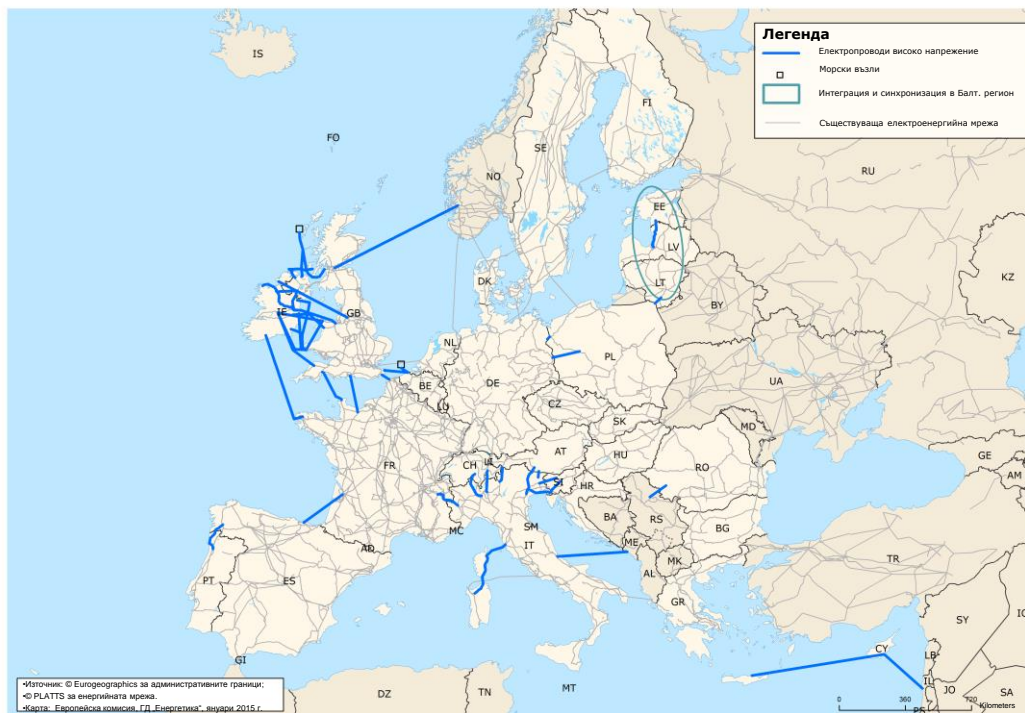
Регламентът за TEN-E⁵, приет през 2013 г., както и Механизмът за свързване на Европа (МСЕ)⁶ създадоха стабилен европейски инструмент за набелязване и гарантиране на своевременното изпълнение на проектите, които са нужни на Европа, в 12 приоритетни коридора и области. Заедно с въвеждането на проектите от общ интерес (ПОИ), подобриенето на регулаторното третиране и ускоряването на издаването на разрешителни, тези инструменти представляват важна крачка напред.

⁵ Регламент (ЕС) № 347/2013 относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура (ОВ L 115, 25.4.2013 г.).

⁶ Регламент (ЕС) № 1316/2013 за създаване на Механизъм за свързване на Европа (ОВ L 348, 20.12.2013 г.).

Както подчерта Европейският съвет, целта за междусистемната свързаност следва основно да се реализира чрез изпълнение на проекти от общ интерес. Първият списък на Съюза на ПОИ беше приет през 2013 г. Той съдържа 248 проекта, от които 137 са в сферата на електроенергията. От тях **52 са за междусистемни електроенергийни връзки**, а един проект е с предварителни инвестиции за бъдещи междусистемни връзки. 37 от тези проекти включват държави членки, които понастоящем имат междусистемна свързаност под 10 %.

Карта на първия списък на ПОИ за междусистемни електропроводи в държавите членки със свързаност под 10 %

Съдържанието на списъка на ПОИ се променя и той се актуализира на всеки две години. Понастоящем е в ход подготовката за втория такъв списък в регионалната рамка, създадена с Регламента за TEN-E, като е планирано този списък да се приеме от Комисията през есента на 2015 г. **Специален приоритет ще бъде даден на тези проекти, които значително ще увеличат настоящия междусистемен капацитет, когато той е доста под определената цел от 10 %,** по-специално в случаите, когато тази цел е особено трудна за реализиране.

Проектите от общ интерес се разработват и изпълняват от оператори на преносни системи (ОПС) и частни организатори на проекти. Сегашните проекти са на различни етапи от развитието си. Някои са на етап строителство, но много други са все още в ранни фази на подготовка. Планирано е около 75 % от всички ПОИ от първия списък на Съюза да приключат до 2020 г.

По-долу са дадени някои примери за проекти по ЕЕПВ и за ПОИ, които след реализацията им ще помогнат на държавите членки да достигнат целта от 10 %, някои — в идните месеци, други — в средносрочен план:

- проектът за свързване на Ваixas, *Франция*, със Santa-Llogaia, *Испания*, е получил подпомагане по линия на ЕЕПВ. След откриването през февруари 2015 г. капацитетът за междусистемен пренос на електроенергия между Франция и Иберийския полуостров ще се удвои. ПОИ между Aquitaine, *Франция*, и страната на баските, *Испания*, понастоящем е обект на задълбочени проучвания, финансирани с безвъзмездни средства от ЕО. Чрез този проект също ще се удвои междусистемният капацитет. Ще се положат всички усилия за приключването му през 2020 г., като с него междусистемната свързаност почти ще достигне целта от 10 %;
- новият проект за междусистемна връзка между *Португалия* (Vila Fria — Vila do Conde — Recarei) и *Испания* (Beariz — Fontefría), който фигурираше в първия списък на ПОИ, ще увеличи до 2016 г. междусистемния капацитет от 7 % (понастоящем) между Португалия и Испания и благодарение на него Португалия ще надхвърли целта от 10 %;
- въпреки че *Естония*, *Латвия* и *Литва* са добре свързани помежду си, през 2011 г. междусистемната свързаност на трите държави с пазара на ЕС на електроенергия е бил само 4 %. Това положение обаче бързо се подобрява. До 2015 г. балтийските държави постигнаха 10 % междусистемна свързаност с пазара на ЕС на електроенергия през Финландия благодарение на „Estlink2“ — проект по ЕЕПВ. Междусистемната връзка между Швеция (Nybro) и Литва (Klaipeda) — известна като проекта „Nordbalt1“, финансиран по ЕЕПВ, още повече ще увеличи интегрирането на бъдещия пазар на електроенергия между балтийските държави членки и „Nord Pool Spot“ от средата на 2016 г.;
- при приключване на изграждането на ПОИ за междусистемна връзка между Литва и *Полша*, известен като „LitPol Link“, ще се удвои междусистемната свързаност на Полша на 4 % до края на 2015 г. С него също така ще се увеличи синхронната междусистемна свързаност на балтийските мрежи с континенталните европейски мрежи. Благодарение на друг ПОИ — междусистемната връзка между Vierraden, *Германия*, и Krajnik, *Полша*, междусистемната свързаност на Полша ще надхвърли 10 % до 2020 г.;
- чрез ПОИ в *Обединеното кралство*, включващи вътрешни електропроводи и осигуряващи междусистемните връзки с Белгия, Франция, Ирландия и Норвегия, Обединеното кралство ще изпълни целта от 10 % и междусистемните му връзки ще бъдат по-малко натоварени;
- няколко *италиански* ПОИ в областта на електроенергията, основно междусистемни електропроводи между Италия и Франция, Швейцария и Австрия и необходимите подобрения на вътрешната мрежа, ще увеличат капацитета за междусистемен пренос на електроенергия със съседните държави до около 12 % при приключването

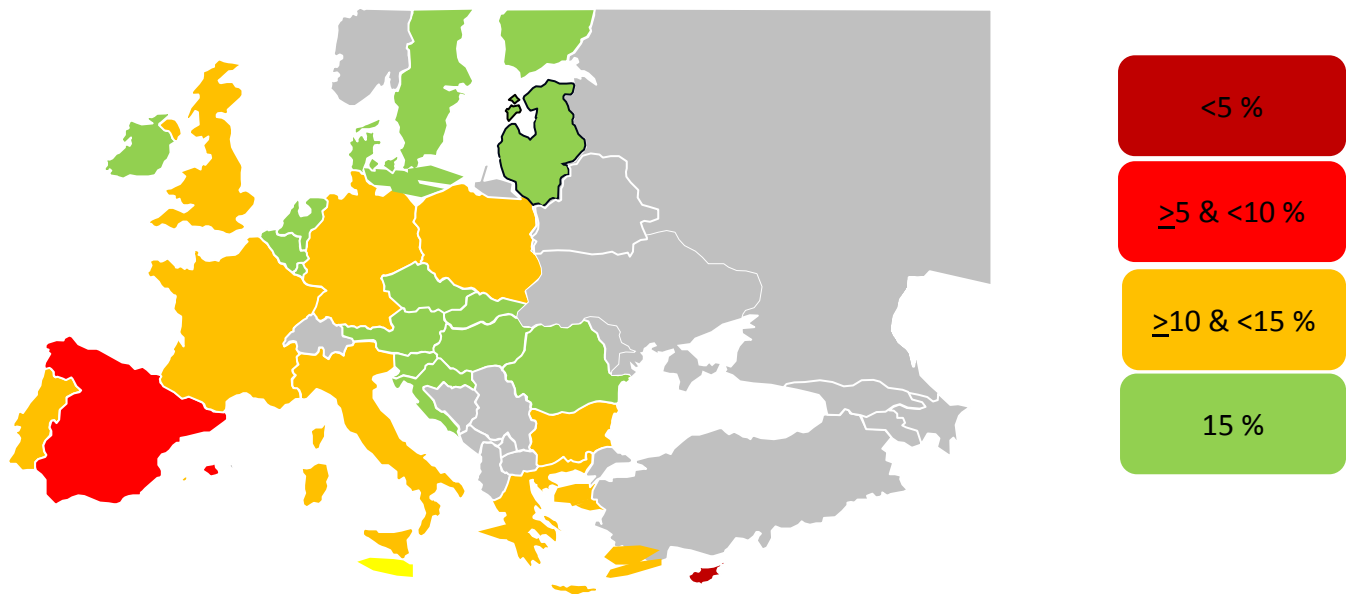
на проектите до 2020 г. По този начин ще се гарантира по-добре надеждността на електроенергийните доставки в Италия и рискът от претоварване ще бъде по-много по-малък;

- *Ирландия* също би могла значително да увеличи междусистемния си капацитет чрез няколко ПОИ, включени в първия списък. Междусистемната свързаност на Ирландия е била 3 % през 2011 г.; тя се е увеличила на 7 % през 2013 г. благодарение на проект, финансиран по ЕЕПВ, който е свързал Ирландия с Обединеното кралство, и нивото на междусистемна свързаност на Ирландия може дори да надхвърли 15 % през 2020 г., когато ще се изпълнят планираните ПОИ, свързващи държавата с Обединеното кралство (Северна Ирландия и Великобритания) и евентуално Франция;
- като се осъществи междусистемната връзка със Сърбия до 2017 г., междусистемната свързаност на *Румъния* ще се увеличи от сегашните 7 % до над 9 %, което ще е съвсем близко до целта;
- *Кипър* е т.нар. „енергиен остров“, който много зависи от нефта и където цените на електроенергията са високи. Бъдещата междусистемна връзка, наречена „Euroasia Interconnector“, понастоящем в етапа на предпроектно проучване, беше включена в първия списък на Съюза на ПОИ. Проектът ще има капацитет от 2000 MW и благодарение на него междусистемната свързаност на Кипър ще надхвърли 100 % при приключването му през 2023 г.;
- с подкрепата на ЕЕПВ междусистемната свързаност на *Малта* (0 % понастоящем) ще достигне приблизително 35 % с пускането в експлоатация на междусистемната връзка високо напрежение с Италия (Сицилия) през 2015 г.

С изпълнението на ПОИ Европа почти ще постигне целта от 10 % за междусистемна електроенергийна свързаност между **държавите членки, ако планираните проекти се реализират⁷ през 2020 г.** (вж. картата по-долу). **Необходимо е да се увеличат усилията в държавите, които не изпълняват целта, за да могат да стигнат до 10 % до 2020 г., основно Испания и Кипър, чрез по-координиран подход и като се използват всички налични инструменти.**

⁷ В приложение 2 е представен обобщен поглед върху проектите в държавите членки с междусистемен капацитет под 10 %.

Карта за междусистемната свързаност през 2020 г. след изпълнение на сегашните ПОИ

4. Европейската регулаторна рамка трябва изцяло да се изпълнява и прилага

Осъществяването на необходимите инфраструктурни инвестиции изисква солидна регулаторна рамка. От 2013 г. Европейският съюз възприе общ подход към планирането и изграждането на инфраструктурите. **В Регламента за трансевропейските енергийни мрежи (TEN-E) за първи път се разглежда специфичният случай на проектите с трансгранично измерение или тези, които имат значение за трансграничните потоци.**

Съгласно Регламента за TEN-E тези проекти изискват специално третиране от регулаторна гледна точка. В него се предлага чрез анализ на разходите и ползите да се доказват категорично трансграничните предимства от съответните проекти и се предвижда възможността да се разпределят разходите между няколко държави членки въз основа на ползите, които ще създадат съответните проекти в държавите. С Регламента за TEN-E се изисква също така от националните регулаторни органи да предвидят стимулиращи регулаторни мерки, пропорционални на нивото на рисковете, които представляват тези проекти. Това означава, че при определяне на тарифите за използване на инфраструктурата трябва да се отчитат аспекти, като например подходящата продължителност за възвращаемост на инвестициите, като се предвиди достатъчен период на амортизация, необходимостта от предварителни инвестиции и др.

Много над половината от проектите се изпълняват от оператори на преносни системи, а регулаторните органи одобряват или определят тарифите. Съществуват също проекти, включително някои ПОИ, които се реализират от частни субекти, това са т.нар. „електропроводи за търговски пренос“. Тези субекти се стремят да възстановят разходите си от ценовите разлики между двата края на съответния електропровод.

Рисковете, които поемат, са от много различно естество. Поради тази причина, въпреки че се прилагат разпоредбите на Регламента за TEN-E относно издаването на разрешителни, тези електропроводи често се ползват от дерогации от определени аспекти на регулаторната рамка, като например за достъпа на трети лица и използване на тарифи при претоварване.

За първи път в Регламента за TEN-E е разгледан въпросът за продължителността на процедурите за **издаване на разрешителни** и общественото одобрение, които са основни пречки пред развитието на инфраструктурата, особено за въздушните електропроводи. С Регламента се въвежда задължителен общ срок от 3,5 години за издаването на разрешителни, което е драстично намаление спрямо сегашната средна продължителност на този период, а именно 10 — 13 години. Правомощията във връзка с издаването на разрешителни трябва да са съсредоточени в един компетентен орган (т.нар. „обслужване на едно гише“). Поради силната ангажираност на Комисията с изпълнението на тази разпоредба, тези органи ще започнат напълно да функционират във всички държави членки през пролетта на 2015 г.⁸. Включени са и нови правила, с които се увеличават консултациите и прозрачността, така че гражданите да могат да участват в по-голяма степен в процеса на планирането. Целта е процесът да стане по-ефективен, като едновременно с това се запазят високите стандарти на ЕС по отношение на опазването на околната среда⁹.

От основно значение е държавите членки да изпълняват и прилагат изцяло разпоредбите на Регламента за TEN-E, така че да се избягват всякакви закъснения в реализацията на необходимите проекти. Комисията ще направи необходимото за пълното изпълнение и стриктното прилагане на тези разпоредби.

5. Пълно оползотворяване на всички съществуващи финансови инструменти, МСЕ, европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) и Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)

Комисията счита, че около 200 млрд. евро са необходими до 2020 г. за изграждане на нужната инфраструктура с оглед на достатъчната междусистемна свързаност на всички държави — членки на ЕС, за да се гарантира сигурността на доставките и да се подобри устойчивостта. За проектите в областта на електроенергията са необходими около 105 млрд. евро, от които приблизително **35 млрд. евро са за междусистемните връзки**, които са получили статут на ПОИ и които са необходими за реализиране на целта от 10 % в ЕС.

⁸ В Регламента за TEN-E срокът беше есента на 2013 г.

⁹ Освен това службите на Комисията разработиха указания за опростяване на процедурите за оценка на въздействието върху околната среда за проектите от общ интерес (ПОИ) в областта на енергийната инфраструктура.

Значението на свързаната мрежа е добре отразено в многогодишния бюджет на ЕС за периода 2014 — 2020 г. По **МСЕ**, който обхваща три сектора — транспорт, енергетика и далекосъобщения — за енергетиката са отделени 5,35 млрд. евро от общо 30 млрд. евро¹⁰. Въпреки че финансирането по МСЕ представлява само около 3 % от необходимите инвестиции до 2020 г., то може да има лостов ефект върху други фондове чрез използването на финансови инструменти, като облигациите за финансиране на проекти, които вече са приложени в пилотната фаза 2012 — 2013 г. Следователно съществена част от МСЕ ще се реализира чрез такива инструменти.

За да окажат наистина въздействие, безвъзмездните средства по МСЕ трябва да се насочат към малко на брой ключови проекти и да се съчетаят с усилията на регулаторните органи за финансиране на проекти чрез тарифите за мрежите. Държавите членки могат също да използват **ЕСИФ** при определени условия. Предварителните оценки показват, че около 2 млрд. евро от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) се очаква да се отделят за големи електроенергийни и газови инфраструктури. Например Чешката република (индикативно около 200 млн. евро) и Литва (индикативно 69,5 млн. евро) планират да използват тази възможност и предвиждат финансиране чрез ЕФРР за интелигентните електроенергийни мрежи високо напрежение.

На 13 януари 2015 г. Комисията предложи създаването на **ЕФСИ**, за да се подобри в значителна степен достъпът на инвестиционните проекти на ЕС до дългосрочно финансиране. Този инструмент би могъл да обхване определени **ПОИ или други проекти за междусистемни връзки**, като така ускори и допълни сегашната практика за подпомагане не само на ПОИ. **ЕФСИ** ще се създаде в тясно сътрудничество с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и осигурява нови възможности за търговско финансиране. Фондът е в основата на пакета от мерки на Комисията за растежа, работните места и инвестициите. По линия на ЕФСИ ще се мобилизират най-малко 315 млрд. евро в частни и публични инвестиции в ЕС, като бюджетното участие от ЕС ще възлиза на 16 млрд. евро, а участието на ЕИБ — на 5 млрд. евро. Така мултиплициращият ефект на ЕФСИ се очаква да бъде най-малко с коефициент 15.

Енергетиката заема челно място сред приоритетите на Фонда. Инвестиционните дейности на Фонда отговарят на политиките на Съюза и подпомагат общите цели, като развитие на инфраструктурата, включително в областта на енергетиката, и по-конкретно междусистемните електроенергийни връзки.

Заедно с МСЕ, понастоящем ЕФСИ може да стане важен механизъм за подпомагане на ПОИ и организаторите на проекти при изпълнение на проектите им. Сега се създава инвестиционен портал, предназначен за повишаване на прозрачността на инвестиционните проекти на ЕС, за да може информацията да е достъпна за потенциални инвеститори. ЕФСИ осигурява връзката между организаторите на проекти и инвеститорите и гарантира по-голяма подкрепа за финансовите рискове. Тъй като

¹⁰ В тези данни е взето предвид скорошното предложение на Комисията за създаване на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ).

голяма част от инфраструктурните проекти представляват мащабни проекти, ЕФСИ може да играе ключова роля за мобилизиране на необходимите инвестиции заедно с други инвестиционни и търговски банки. Във връзка с достъпа до финансиране по линия на ЕФСИ експедитивността и своевременното изготвяне на проекта ще бъдат от решаващо значение. Регионалните групи, участващи в процеса във връзка с ПОИ, ще имат съществена роля в това отношение.

Стъпвайки на опита на съществуващите консултантски звена на ЕИБ и Комисията, Европейският консултантски център по въпросите на инвестициите (ЕКЦВИ) предоставя консултантска помощ при подбора на инвестиционните проекти, тяхното изготвяне и развитие и изпълнява функция на единен център за технически консултации (включително по правни въпроси) във връзка с финансирането на проекти в рамките на ЕС. Към тези дейности спада подкрепата за използването на техническа помощ за структуриране на проекти, за използване на иновативни финансови инструменти и публично-частни партньорства. ЕКЦВИ няма да се ограничи до ЕФСИ, а ще осигурява консултантска помощ и за други възможности за финансиране, които вече съществуват за инфраструктурни проекти, включително от МСЕ и ЕСИФ.

Също толкова важно е да се подчертае участието на частни инвеститори по линия на ЕФСИ или други пазарни инструменти, като европейските фондове за дългосрочни инвестиции, които могат да насочат частното финансиране към дългосрочни инвестиции, например енергийната инфраструктура.

Политиката в областта на TEN-E вече дава първите си резултати, но е необходимо още много да се свърши. За да се ускори постигането на целта за междусистемната свързаност, Комисията смята да се увеличат дейностите на регионалните групи, създадени по Регламента за TEN-E, за да проследяват отблизо напредъка по всеки ПОИ и да предлагат коригиращи и конкретни действия на ранен етап, когато е необходимо, особено в държавите членки, които имат най-дълъг път да извървят до реализирането на целта от 10 %. Също така Комисията ще увеличи подкрепата си за ключовите проекти чрез целенасочени мерки. Тя ще оценява всеки един отделен проект, за да установява пречките и рисковете, които биха могли да забавят изграждането, и ще предприема необходимите действия, като:

- осигуряване на връзката между организаторите на проекти, за да се набелязват решенията по техническите проблеми, както и тези във връзка с планирането, проектирането и изпълнението, и улесняване на контактите с ЕИБ и други банки;
- осигуряване на достъп до техническа помощ за по-добро оформяне на проектното досие и за да може проектът да привлича повече финансови средства;
- работа с Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и националните регулаторни органи за оптимизиране на стимулите;

- осигуряване на съблюдаването на Регламента за TEN-E и започване на необходимите процедури, ако все още не са изпълнени разпоредбите, например за издаването на разрешителни;
- улесняване на постигането на съгласие между държавите членки за решаване на политически въпроси.

6. Трябва да се увеличи регионалното сътрудничество

Като цяло ключовите ПОИ и междусистемните електропроводи са широкомащабни проекти, които принципно са сложни и при които често се наблюдават забавяния. Организаторите на проекти посочиха процедурите за издаване на разрешителни и общественото одобрение като основни рискови фактори за бързото изпълнение на проектите. Ето защо възможностите за ускоряване на тяхното изпълнение изискват съгласувани действия от всички засегнати страни, включително държавите членки, операторите на преносни системи, организаторите на проекти, регулаторните органи и органите по планирането.

Към всички ПОИ е необходим общ подход, който надхвърля измерението на отделния проект. Основен фактор за изпълнението е силното регионално сътрудничество, установено в рамките на регионалните групи по Регламента за TEN-E.

Четири регионални групи по въпросите на електроенергията (Морската електроенергийна мрежа в северните морета, Планът за взаимосвързване на Балтийския енергиен пазар в областта на електроенергетиката („ВЕМІР“), междусистемните връзки север — юг в Западна Европа и междусистемните връзки север — юг в Централна Източна и Югоизточна Европа) приемат регионален списък на ПОИ при подготовка на списъка на ЕС. Те проследяват изпълнението на ПОИ в съответния си регион, информират за възможни трудности и могат да предлагат коригиращи мерки.

Въпреки това ролята на регионалните групи може да се окаже недостатъчна. По-конкретно **регионалното сътрудничество трябва да се увеличи** и да се осъществява на по-високо ниво, за да се работи по големите стратегически приоритети, които надхвърлят конкретните въпроси за планирането и изпълнението на отделния проект. Тези въпроси са свързани, например с необходимостта от набелязване на иновативни технологически решения, от по-добро съгласуване на планирането на мрежата с планирането на производството, от спешни решения във връзка с рисковете за сигурността на доставките чрез синхронизирани регулаторни и инфраструктурни мерки или от по-голяма ангажираност при намирането на устойчиви и приемливи решения в регионите, които са чувствителни от екологична гледна точка.

Комисията счита, че работата на регионалните групи по TEN-E трябва да се засили в следните сфери:

- за *Балтийския регион* сегашната форма на засилено регионално сътрудничество в рамките на ВЕМІР дава резултати и регионът ще бъде добре свързан по отношение на електроенергията и газа до 2020 г. Понастоящем Комисията преразглежда структурите на ВЕМІР в тясно сътрудничество със засегнатите държави членки, за да се улеснят и пренасочат действията по оставащите предизвикателства, включително и по-конкретно синхронната връзка на балтийските държави с континенталната европейска мрежа, интегрирането на възобновяемите източници на енергия и мерките за увеличаване на енергийната ефективност. **Прегледът следва да завърши с планираното подписване на нов меморандум за сътрудничество при председателството на Латвия на ЕС;**

- *Иберийският полуостров* е друг посочен регион в заключенията на Европейски съвет от октомври 2014 г. Сътрудничеството по неговата междусистемна свързаност се разшири в последно време с общия стратегически документ, подписан през януари 2015 г. от операторите на преносни системи на Испания, Франция и Португалия за развитието на междусистемната свързаност. В този документ са заложили общите цели и са посочени някои възможности за проекти. Комисията активно улесняваше това сътрудничество и **създаде нова група на високо равнище, за да може сътрудничеството да придобие конкретни измерения.** В подкрепа на това Комисията започна проучване на ползите, разходите и техническите възможности за нови междусистемни връзки на Иберийския полуостров с останалата част на ЕС. През март 2015 г. ще се проведе среща на върха на държавните и правителствените ръководители на трите държави. Комисията е убедена, че срещата ще даде нов импулс на този процес и тя ще подкрепи всеки нов ангажимент в тази посока;

- понастоящем държавите, разположени покрай *северните морета*, са недостатъчно свързани, за да се възползват максимално от съществуващите и планираните сухоземни и морски капацитети за производство. Северните морета предлагат уникална възможност за доставка на значително количество енергия, произведена на място при ниски емисии парникови газове и в близост до някои от регионите с най-високо потребление на енергия в Европа. Потенциалът им за производство на електроенергия може да възлезе на 4 — 12 % от консумацията на електроенергия в ЕС до 2030 г. Целта е в този регион да се постигне по-добра междусистемна свързаност, за да се улеснят пазарната интеграция и търговските потоци и интеграцията на значително производство от възобновяеми източници на енергия, разположени в морето, а именно от вятър. Регионът предлага и добри възможности за развитието на иновативни технологии, като тези, които са посочени в стратегията за улавяне и съхранение на въглероден диоксид, като съхранение на енергия или производство на газ от електроенергия. Комисията активно подкрепя и ще продължи **да насърчава работата на тази регионална група и разработването на план за действие;**

- Комисията инициира засилено сътрудничество по приоритетите за развитие на инфраструктурите в *Централна и Югоизточна Европа*. Електроенергийният пазар

трябва да е по-добре свързан и модернизиран в този регион, за да даде възможност и за оползотворяване на значителния потенциал за енергия от възобновяеми източници. Това придобива дори по-голяма важност във време, когато регионът е изправен пред особено трудна ситуация по отношение на газа след отказа от проекта „Южен поток“. Ето защо **през януари 2015 г. беше създадена група на високо равнище** и първата ѝ среща се проведе в София на 9 февруари.

Комисията ще работи в тясно сътрудничество със засегнатите държави членки за всяка една от тези форми на засилено регионално сътрудничество по конкретна стратегия за региона с оглед както на решаване на най-неотложните проблеми, така и на предприемане на необходимите мерки. Четирите региона ще изготвят **план за действие** с конкретни етапи за изпълнението, включително конкретни предложения за междусистемни връзки, за да се реализира целта от 10 %, договорена на равнището на ЕС. В случаите, когато постигането на целта от 10 % е по-трудно, Комисията беше информирана за няколко предложения, които бяха представени (напр. за балтийските държави — нов етап в „LitPol Link“, или за Иберийския полуостров с Франция — междусистемните връзки между Navarra — Bordeaux, Sabiñanigo — Marsillon или Monzón — Cazaril). В тези случаи Комисията ще оказва помощ и ще консултира засегнатите страни, за да се включат нови проекти в съответните им планове за действие.

Комисията ще наблюдава отблизо изпълнението на плановете за действие. Доколкото е възможно, тя ще насърчава съгласуването на работните практики на отделните регионални групи.

Също така Комисията ще работи в тясно сътрудничество с Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E), за да може десетгодишният план за развитие на мрежата (TYNDP), който представлява единственият инструмент за подбора на ПОИ, да разшири обхвата си и да набелязва ясно проектите, които са необходими за постигане на целта за 10 % междусистемна свързаност, предлагайки едновременно конкретни действия, включително възможността за допълване на TYNDP, ако се налага.

Комисията ще докладва всяка година на Европейския съвет за изпълнението на ПОИ и за напредъка към целта от 10 %, което ще е важен аспект от цялостния годишен преглед, предвиден в стратегическата рамка за енергийния съюз. Комисията ще направи необходимото, за да могат регионалните групи да работят съвместно с ЕФСИ след създаването му. Също така Комисията ще ръководи обсъждането в регионалните групи по други неотложни въпроси, като модернизацията на мрежите.

Освен това към края на 2015 г. Комисията ще организира **първия форум за енергийните инфраструктури** за обсъждане и набелязване на решенията по въпросите, които са общи за всички региони в Европа, евентуално със съседни държави, ако е необходимо.

7. С поглед към 2030 г.

По покана на Европейския съвет от март 2014 г. Комисията предложи през май 2014 г. да се увеличи сегашната цел от 10 % за междусистемната електроенергийна свързаност на 15 % до 2030 г., като се вземат предвид аспектите във връзка с разходите и потенциала за търговски обмен в съответните региони. През октомври 2014 г. Европейският съвет натовари Комисията да докладва *„редовно на Европейския съвет с оглед на постигането на целта от 15 % до 2030 г.“*. Предвижда се целта да се реализира основно чрез изпълнението на ПОИ.

Целите на енергийната политика на ЕС и целите в областта на енергетиката и климата за 2020 г. и 2030 г. няма да могат да се реализират без изцяло свързана европейска електроенергийна мрежа с повече трансгранични междусистемни връзки, възможности за съхранение и интелигентни мрежи за управление на търсенето и за гарантиране на сигурността на доставките на енергия в една система, където дялът на енергията от променливи възобновяеми източници е по-висок. В това отношение постепенното изграждане на паневропейските магистрални електропроводи е също от ключово значение. През януари 2014 г. Комисията съобщи намерението си да проследява изграждането на интелигентните мрежи и равнището на междусистемна свързаност между държавите членки, като ще се отдава неотложен приоритет на тези, които са най-далеч от постигането от договорената цел от 10 % от инсталираните мощности за производство на електроенергия.

Изграждането на вътрешния електроенергиен пазар, а именно като се сложи край на изолацията на т.нар. „електроенергийни острови“, гарантирането на енергийните доставки за всички потребители и на по-висок дял на производството на електроенергия от променливи възобновяеми източници изискват повече от 10 % междусистемен капацитет и усилията на ЕС и държавите членки трябва да се направляват от необходимостта за всички държави членки да достигнат поне 15 % до 2030 г. В същото време разликите между държавите членки от гледна точка на географското разположение и структурата на енергийния микс и доставките налагат подход, съобразен с всеки отделен случай и основан на оценка на затрудненията, като се вземат предвид разходите, ако е необходимо. Структурите за регионално сътрудничество ще представляват полезна рамка за обсъждане и съгласуване на бъдещите действия. Комисията ще използва тези форми на засилено регионално сътрудничество и за постигането на целта от 15 %.

8. Заключение

Европейският съюз трябва да увеличи нивото си на междусистемна електроенергийна свързаност на 10 % до 2020 г., за да създаде гъвкав енергиен съюз с обърната към бъдещето политика в областта на климата. Извън всякакво съмнение е, че Европа трябва да удвои усилията си, за да отговори на предизвикателствата пред политиката в областта на енергетиката и климата.

Наскоро създадената регулаторна и финансова рамка вече дава първите си резултати. Това, което е нужно сега, е политическата решимост на държавите членки и всички други субекти, за да се реализират целите. Това означава засилване на работата в регионалните групи, създадени по Регламента за ТЕН-Е, докато Комисията ще продължи да разработва инициативи за задълбочаване на регионалното сътрудничество.

Европейският съвет реши, че ще се разработи надеждна и прозрачна система за управление, която е без ненужна административна тежест, за да се спомогне за изпълнението от страна на ЕС на неговите политически цели. Това ще включва опростяване на изискванията за докладването, които съществуват понастоящем.

Въз основа на докладите от държавите членки Комисията ще изготвя доклад. Този доклад, който ще е важна част от цялостния годишен преглед, предвиден в стратегическата рамка за енергийния съюз, ще включва описание на напредъка по всички ПОИ, както и препоръки за ускоряване на проекти и увеличение на гъвкавостта на списъка на ПОИ, ако има вероятност да не се спази срокът от 2020 г. за постигане на целта от 10 % междусистемен капацитет. Ако е необходимо, Комисията ще предложи допълнителни мерки за реализиране на целта.

Както вече го показва положителната политическа ангажираност по отношение на региона на Балтийско море и Иберийския полуостров, подкрепата на най-високо политическо ниво е ключова за напредъка по тези широкомащабни проекти.